

Thủ đô Washington chào xuân đến với hàng trăm loài hoa đang khoe sắc.

Hoa đào đến mắt tuấn ló rồi đi, theo sau không biết bao nhiêu loài hoa khác, hoa uất kim hoàng (tulip), thủy tiên, dogwood... Và hoa lan, loài hoa tiêu biểu của mùa xuân, cũng đang nở rộ trong vườn bách thảo nhà kính, gần trung tâm quốc hội Hoa Kỳ để chiêu khách đến thưởng lãm. Mời quý thính giả theo dõi bài viết về hoa lan của thông tin viên Jerilyn Watson trong Câu Chuyện Nở C Mùa xuân này

Hình: Kim Varzi

Lan, loài hoa tiêu biểu của mùa xuân, đang nở rộ trong nhà kính và n bách thảo ở thủ đô Washington chiêu khách đến thưởng lãm

Nhiều người vẫn cho rằng lan là một loài hoa đẹp, đặc biệt là vào ngày tết sắc hoa, chỉ sống được ở những khu vực nóng ẩm có khí hậu nhiệt đới. Nhưng thực tế không hẳn vậy. Người ta đã tìm thấy một vài cây lan tại Bắc Cực, một số thì mùi hương thơm tho gọi, và không phải loài lan nào cũng đẹp. Vào thời buổi bây giờ, mua lan và trồng rất dễ dàng và rất thú vị.

Lan là giống cây mọc rất nhiều trên thế giới. Nhưng một số loài hoa lan mọc dại trong thiên nhiên đang gặp nguy cơ tuyệt chủng. Để ngăn chặn điều này, người ta nên có những vườn sản xuất hoa lan nên

lan đã trở thành một loài cây trồng trong nhà kính đem lại nhiều lợi ích nhu cầu quan trọng.

Một số giống lan đang gặp nguy cơ tuyệt chủng, nhờ những hiên nay các phương pháp khoa học giúp sản xuất được nhiều giống lan để đem bán trên thị trường.

Ngành trồng và bán hoa lan được biết quan trọng ở những quốc gia như Hà Lan, Singapore, Đài Loan và Thái Lan. Hoa lan được trồng trong chậu để trang hoàng nhà cửa và những chúng cũng còn được trồng để cắt hoa đem bán.

Hoa lan có nhiều hình thức, kích thước lớn nhỏ, với muôn vàn màu sắc khác nhau và nhiều loại còn pha trộn để tạo ra nhiều màu sắc. Có những bông to và có những bông nhỏ li ti.

Tuy nhiên các loài lan đều có một số đặc điểm chung. Những cánh hoa lan bao bọc bên ngoài một phần khi hoa nở. Thông thường thì lan có 2 cánh, cánh thứ ba lại tựa như môi chum chím. Cách xếp đặt cánh hoa của loài lan cũng giống như loài huệ tây hay diên vĩ.

Đặc biệt, các bông hoa lan có những đốm và những cái trên mặt đài hoa.

Không phải loài lan nào cũng mọc trên đất, một số mọc trên các thân cây. Tuy nhiên không giống như loài ký sinh hay tầm gửi, lan không rút lấy một phần các chất dinh dưỡng của thân cây nơi nó đó nó mọc lên.

Vào lúc này du khách đến thăm thủ đô Washington có thể đến xem cuộc triển lãm hoa lan có tên là “Lan: Một Hành Trình Văn Hóa.” trưng bày tại viện bảo tàng nhà kính gần trung tâm Quốc hội Hoa Kỳ.

Hoa lan được trưng bày trong tòa nhà kính của viện bảo tàng, khoe sắc trên các bồn, rồi trên cành cây xuống hay lồng lộng tại những giỏ hoa treo lơ lửng trong nhà kính.

Trên toàn thế giới có chừng 25 ngàn giống hoa lan. Lấy ví dụ Costa Rica có khoảng 1.500 giống lan. Hoa Kỳ có khoảng 75, xấp xỉ Greenland ít hơn phần lớn các chủng có 4 loài.

Nhiều khách đến xem cuộc triển lãm hoa lan này cho biết họ nhận ra vài loài lan thông thường, chẳng hạn như loài lan Cattleya, đặc biệt nhiều người chú ý. Có rất nhiều loài lan thuộc họ Cattleya. Hầu hết các chủng loài này mọc trên ngọn cây cao trong các rừng nhiệt đới ở Trung và Nam Mỹ. Chúng cần đến nhiệt độ nóng ẩm để phát triển mạnh.

Người ta thường thấy màu sắc rực rỡ, chói chang của cánh giả của loài lan Cattleya là “khoa trương”. Nhưng không chỉ đẹp mà nó còn là nơi cho ong bướm đậu để gieo rắc phấn hoa. Màu sắc rực rỡ và kiêu dáng của cánh giả giúp thu hút côn trùng, ong bướm.

Đánh hoa lan rừng và trồng là hành động bất hợp pháp, nhưng những kẻ săn trộm thường vẫn làm như vậy. Hoa lan sinh sản rất khó. Chúng phải thu hoạch vào chim chóc, ong bướm hay các loài côn trùng khác để đem phấn hoa từ bông này sang bông khác.

Một số còn đánh lừa ong bướm bằng cách toát ra một mùi hương để hấp dẫn côn trùng. Có loài còn tạo biến đổi hình dáng giống như những con ruồi cái để hấp dẫn ruồi đực.

Riêng có những giống lan có cánh giả khi ong bướm đậu vào để giả chúng trong giây lát khiến cho côn trùng đậu vào phải chạm đến phấn hoa. Phấn hoa dính vào ong bướm sẽ dính chúng sang bông khác. Khi bông hoa thụ phấn thì hạt giống bắt đầu hình thành.

Hạt giống hoa lan mọc rất chậm. Đôi khi phải nhiều tháng mới phát triển bên trong một màng bao. Một màng bao như vậy cũng chứa khoảng 3.000 hạt giống. Khi màng bao chín nứt tung, các hạt giống bay trôi nổi trong không khí. Nhưng không phải là hạt giống nào cũng sống nảy mầm và mọc thành cây bất cứ nơi nào.

Hạt giống lan cần phải gắn liền một loài nấm có tên là mycorrhizal fungus. Nhưng hạt giống này không có đủ chất dinh dưỡng nên loài nấm này nuôi, các hạt giống mới lên được. Nhưng loài nấm này rất hiếm, và một số những nơi chúng có thể sinh sống đang có nguy cơ tuyệt chủng.

Ông Thomas Mirenda là một chuyên gia sưu tập lan làm việc cho viện Smithsonian. Ông Mirenda cho biết lan mọc trong thiên nhiên phải hoàn toàn lệ thuộc vào môi trường sống mới sống được.

Các vùng rừng núi bên con người khai phá hoặc thiên tai có thể làm biến đổi môi trường. Các giống lan không thể sinh sôi nảy nở được nếu như chim chóc và côn trùng không còn sống trong những vùng đó nữa. Ông cho biết sự kiện rừng cây mất đi và khí hậu biến đổi là một phần của vấn đề.

Ông Mirenda cũng cho biết ngân quỹ dành cho việc bảo tồn các giống lan rất ít. Theo ông thì ngân quỹ dành cho việc duy trì các loài hoa này cũng đang gặp nguy hiểm, giống như chính các loài lan vậy.

Ngày nay với khoa học và công nghệ, người ta có thể sản xuất một số hoa lan trong các nhà kính. Vào năm 1917, khoa học gia Charles Cornell, ông Lewis Knudsen thực nghiệm trong một số điều kiện nào đó, hoa lan không cần đến loài nấm nữa. Ông khám phá ra rằng hạt giống hay những bào tử có thể nảy mầm nếu như hạt giống được bỏ vào một hỗn hợp dinh dưỡng pha chế được biết, giống như thức ăn người. Sau đó vài năm, phương pháp này được đem áp dụng để trồng lan trong nhà kính.

Việc cấy hạt giống trong các chất dinh dưỡng như vậy đây là phương pháp thông thường để sản xuất lan.

Nhân giống theo cách phân bào cũng là một phương pháp hiện đại thông thường. Tiến trình này đòi hỏi phải cấy mô phân bào của một cây lan. Cây mới mọc ra từ cấy. Trong tiến trình đó, một miếng mô nhỏ được lấy từ một cây lan khỏe mạnh. Mô này được chia ra thành những mảnh tí teo và nuôi trong phòng thí nghiệm. Sau đó thì những cây lan giống hạt cây cấy mọc lên.

Cho dù là hoa lan trồng tự nhiên hay được gây giống theo công nghệ, những người yêu thích cho rằng lan là loài hoa đẹp nhất trên tinh cầu của chúng ta.

